

Omelchuk Mykhailo. The study of the current state of formation of pharmacists competence to provide first aid.

The proposed article the question of competence of pharmacists to provide first aid, and by analyzing anonymous survey of 144 pharmacists future assessed the level of theoretical knowledge and practical skills. The attention is focused on the relevance and necessity of mastering the knowledge and skills of basic resuscitation (BLS) and rapid use of automated external defibrillator (AED), as activities that significantly affect survival in stopping blood flow. The survey results show the lack of motivation to study, and a low level of knowledge in providing first aid in future pharmacists. An action plan is offered to improve the competence to provide first aid for future pharmacists during their cycle "Assistance in emergency conditions and acute poisoning" as part of the curriculum of postgraduate studies, namely - the use of methods of active and interactive learning through simulation scenarios ,method of four steps and the method of continuous assessment.

Key words: automatic external defibrillator; basic resuscitation; competence to provide first aid; ; medication; cardiopulmonary resuscitation.

УДК 373.2.091.4

Тетяна Павлюк

Рівненський державний гуманітарний університет (м. Рівне)

Навчання дітей дошкільного віку елементів математики за системою М. Монтесорі в умовах інклюзивної групи

У статті обґрунтовано актуальність проблеми навчання дітей дошкільного віку елементів математики в умовах інклюзивної групи. Виокремлено особливості навчання дошкільників математики за системою М. Монтесорі та стан її використання в інклюзивних групах.

Ключові слова: дитина старшого дошкільного віку, дитина з особливими освітніми потребами, дошкільний навчальний заклад, математика, Монтесорі, інклюзія, інтеграція.

Постановка наукової проблеми та її значення. Проблема включення дітей з особливими освітніми потребами в колектив здорових однолітків сьогодні набуває неабиякої актуальності. Розробка методик і технологій роботи в умовах інклюзивної групи потребує вивчення і впровадження класичної спадщини видатних педагогів. Особливої ваги набуває педагогічний досвід Марії Монтесорі, яка у своїх працях доводить, що діти з обмеженими можливостями здоров'я потребують створення особливих умов навчання і виховання, які б сприяли корекції порушень і вільному природному розвитку особистості. Це важливо під час навчання дошкільників математики, адже йдеться не лише про накопичення математичних знань, умінь та навичок, а формування їх логіко-математичної компетенції.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Теоретичні засади організації інклюзивного навчання стали предметом досліджень В. Синьова, Т. Ілляшенко, А. Колупасової, Н. Назарової, В. Тарасун, І. Хафізулліної, Ю. Шумилівської та ін. Практичним аспектам організації інклюзивного навчання присвячені праці О. Мартинчука, М. Захарчука, С. Алексеєнко, І. Демченко, М. Хайруддінова.

У дослідженнях, присвячених проблемі математичного розвитку дошкільників, увага акцентується на формуванні в дітей окремих математичних знань про кількісні відношення, форму, величину предметів, орієнтування в просторі і часі (Р. Березіна, Л. Гайдаржійська, Л. Зайцева, В. Колечко, З. Лебедева, Г. Леушина, К. Назаренко, Т. Степанова, А. Столяр, Т. Павлюк, К. Щербакова та ін.) У наш час реалізується ідея найпростішої логічної підготовки дошкільників (А.Столяр), розроблена методика розвитку логічних операцій за допомогою спеціальної серії логіко-математичних ігор (Л.Венгер, Р.Говорова, А.Столяр, З.Михайлова), розвиваючих ігор Б.Нікітіна.

Різні аспекти проблеми застосування системи Марії Монтесорі в освіті України знаходимо у дослідженнях А. Андрушко, В. Горюнова, З. Борисової, Н. Прибильської, Б. Жебровського, Т. Мостової та інших. Вчені І. Дичківська та Т. Поніманська особливості використання системи Марії Монтесорі в українських дошкільних навчальних закладах висвітлили в книзі «М. Монтесорі: теорія і технологія». Дослідниця Д. Сорокова видала посібник методики застосування системи Марії Монтесорі на практиці з метою отримання якомога вищих результатів «Математика за методом Марії Монтесорі в дитячому садку та школі».

Метою статті є аналіз стану впровадження системи М. Монтесорі для навчання дітей дошкільного віку елементів математики в умовах інклюзивної групи.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.

Знаходження дітей з обмеженими можливостями здоров'я в одному приміщенні і в один і той же час з нормально розвиненими однолітками сприяє скороченню дистанції між даними категоріями дошкільнят. Однак здатність включитися в звичайну групу дітей характеризує не тільки можливості самої дитини з особливими освітніми потребами, але і якість роботи дошкільного закладу, наявності в ньому адекватних умов для розвитку вихованців з особливими потребами. Тому для повноцінної функціональної та соціальної інклюзії необхідна особлива організація предметної взаємодії, міжособистісних контактів і спілкування, рівноправне партнерство, знання соціальної дистанції.

Інклюзивне навчання може здійснюватися за однією з форм:

- повна інтеграція, за якою дітей із психологічною готовністю до спільного навчання зі здоровими однолітками та рівнем психофізичного розвитку, що відповідає віковій нормі по 1-3 особи включають до звичайних класів (груп) загальноосвітнього (дошкільного) навчального закладу; при цьому вони мають одержувати корекційну допомогу за місцем навчання та проживання;
- комбінована інтеграція, за якої дітей із близьким до норми рівнем психофізичного розвитку по 1-3 особи включають до звичайних класів (груп) загальноосвітнього (дошкільного) навчального закладу; у процесі навчання вони постійно одержують допомогу вчителя-дефектолога (асистента вчителя);
- часткова інтеграція, за якої дітей з особливостями психофізичного розвитку, які неспроможні разом зі здоровими однолітками оволодіти освітнім стандартом, уключають до загальноосвітніх класів (груп) по 1-3 особи лише на частину дня;
- тимчасова інтеграція, за якої дітей з особливостями психофізичного розвитку об'єднують зі здоровими однолітками 2-4 рази на місяць для проведення спільних виховних заходів [8].

Навчання в сучасному дошкільному навчальному закладі спрямоване, насамперед, на виховання у дітей звички до повноцінної логічної аргументації всього, що нас оточує. Тому першочерговим завданням педагога є формування в дошкільника логіко-математичної компетенції, яка дозволить розвинути логічні вміння та навички. А це, в свою чергу, сприятиме формуванню мотивацій навчання; розвитку уваги, пам'яті варіативного мислення, уяви; навчанню вміння аргументувати власні висловлювання; формуванню прийомів розумових дій (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення), а також загально навчальних умінь та навичок (уміння обдумувати власні дії, осмислено підходити до розв'язання поставлених завдань).

Аналіз наукових джерел з питань розвитку інклюзивної освіти дає підставу стверджувати, що спільна форма навчання та виховання дітей з особливостями розвитку та їхніми здоровими однолітками сприятиме більш глибокому розумінню ними математики та необхідності її опанування для повноцінної життєдіяльності в суспільстві.

Як свідчать дослідження сучасних вчених, зважаючи на інтенсифікацію процесу навчання та реформаційні зміни науковці та практики постійно звертаються до творчого доробку педагогів-гуманістів минулого. Серед них одне з провідних місць займає педагогічна система М. Монтесорі.

Монтесорі-педагогіка відома в усьому світі як система навчання і виховання здорових дітей, однак в Україні та багатьох зарубіжних країнах відбувається її апробація на дітях особливими освітніми потребами. Саме тому найбільш оптимальний варіант її застосування – інклюзивна група.

М. Монтесорі стверджувала, що людський розум є математичним: він прагне до точності, до вимірювання, до порівняння. Без математичного виховання й освіти неможливо ані зрозуміти прогрес нашої епохи, ані взяти в ньому участь [7, с. 163]

За методикою М. Монтесорі для навчання математики слід дотримуватися певної послідовності подачі нового матеріалу та використовувати при цьому різноманітні засоби навчальної діяльності. Спершу дитині пояснюють поняття кількості, а далі, залучаючи максимальний арсенал наочних прикладів, показують, як це поняття кількості відображається у цифрах. Після того, як основа буде закладена, поступово розвивають й наступні базові математичні знання, будують логіку мислення. Важливо в процесі навчання залучати якомога більше цікавих для дитини предметів – це може будь-що, що можна прив'язати до математики – яблука, кубики, цукерки, шнурочки, картинки, барвисті обгортки, іграшки тощо. Так у підсвідомості дитини процес навчання асоціюватиметься із чимось цікавим та приємним.

Вивчення математики збагачує і систематизує у дітей з особливими освітніми потребами уявлення про властивості предметів навколишнього середовища, сприяє накопиченню досвіду практичних дій з множинами, забезпечує оволодіння учнями системою математичних знань, умінь та навичок, необхідних у повсякденному житті, сприяє формуванню уявлень про кількість, число, форму та розмір предметів, розширює вміння вимірювати.

Навчання математики в умовах інклюзивної групи створює широкі можливості для розвитку пам'яті, логічного і критичного мислення, інтуїції, уваги, наполегливості, навичок контролю і самоконтролю, уміння планувати свою роботу, аналізувати навчальну задачу.

Необхідною умовою організації навчально-виховного процесу в інклюзивній групі є вибір раціональної системи методів і прийомів активного навчання, використання нових інформаційних технологій у поєднанні з традиційними засобами.

Цілком доступними для кожної дитини (в тому числі із особливими освітніми потребами) вважаються такі математичні вміння:

- лічити кількість предметів або елементів певної множини;
- порівнювати множини за кількістю елементів способом утворення пар;
- називати числівники в межах 10 при лічбі у прямому та зворотному порядку;
- оперувати множинами: об'єднувати елементи двох множин, що не перетинаються (підготовка до арифметичної дії додавання), вилучати частину елементів множини і лічити решту (підготовка до арифметичної дії віднімання).

Решта програмового матеріалу, якою добре оволодіває більшість дітей старшої групи, має використовуватися як зона найближчого розвитку [10].

Важливе значення під час навчання дітей в інклюзивній групі за методикою М. Монтесорі надається предметно-практичній діяльності дітей, яка забезпечує наочну основу для формування математичних понять і створення передумов для застосування математичних знань під час розв'язування практичних задач. На заняттях з математики у дітей формується науковий світогляд, відбувається розвиток пізнавальних здібностей, здійснюється підготовка до трудової діяльності.

Дидактичний матеріал М. Монтесорі не вважають навчальним обладнанням у загальноприйнятому розумінні, оскільки його головна мета полягає не в навчанні дітей навичок і передаванні їм знань через правильне використання, а в тому, щоб допомогти само будівництву, духовному розвитку дитини [7, с.99]. Сенсорні матеріали опосередковано готують дитину до сприймання математичних знань. Дитячий розум одночасно всотує багатоманітний сенсорний і моторний досвід, природно розвиваючи при цьому математичні здібності. Математичні Монтесорі-матеріали складені так, щоб зримо поставав зв'язок арифметики та геометрії.

М. Монтесорі розглядала математичну освіту як єдине ціле, прагнучи зробити дитину здатною за допомогою математичного мислення осягнути світ природи, культуру [7, с. 107].

Розвиток елементарних математичних уявлень у інклюзивній групі дошкільного навчального закладу здійснюється на фронтальних заняттях.

Організація виховання і навчання дошкільнят з особливими освітніми потребами в дошкільньому закладі загальнорозвиваючого типу припускає внесення змін до форми корекційно-розвиваючої роботи. У цьому випадку педагогічний пошук полягає в тому, щоб знайти ті види комунікації або творчості, які будуть цікаві і доступні кожному з учасників групи. Педагог повинен створювати умови, в яких дитина може самостійно розвиватися у взаємодії з іншими дітьми. На заняттях ігри та вправи повинні вибиратися з урахуванням індивідуальних програм навчання. Важливою умовою організації занять повинна бути ігрова форма проведення. Так само необхідно передбачити варіювання організаційних форм корекційно-освітньої роботи: групових, підгрупових, індивідуальних. У даній моделі можуть гармонійно поєднуватися розвиваючі та корекційні підходи в навчанні.

Особливістю побудови навчальних програм з математики для груп, в яких навчаються діти з особливими освітніми потребами є те, що навчальний матеріал розрахований на засвоєння дітьми базового змісту математичної освіти, враховуючи деяке спрощення програмового матеріалу, але без порушення логіки дисципліни. Здійснюється орієнтація на досягнення всіма дітьми обов'язкового рівня математичної підготовки і створення умов для оволодіння математичним матеріалом. У зв'язку з цим особливу увагу треба приділяти диференційованому навчанню та індивідуальній роботі з дітьми.

Індивідуальний підхід у системі М. Монтесорі досліджувала І. Дичківська. Згідно її досліджень, під час вивчення матеріалу слід враховувати особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами та їх здорових однолітків, спрямовувати роботу на розвиток їх потенційних можливостей [6].

Тому роботу із логіко-математичного розвитку слід проводити із урахуванням індивідуальних особливостей дитини, з опорою на життєвий досвід, створюючи комфортне середовище для кожної дитини:

- нові завдання подавати у вигляді відкриття;

- з новими поняттями ознайомлювати у вигляді взаємозв'язку з предметами навколишньої дійсності;
- учити дітей робити вибір та власний висновок;
- збагачувати взаємозв'язок між усіма сферами розвитку.

Отже, Монтесорі-педагогіка в сучасних умовах може виступати як базова педагогічна система в контексті спільного навчання дітей із різними освітніми потребами.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Навчання дітей дошкільного віку елементів математики в умовах інклюзивної групи має свої особливості. Його ефективність залежить від використання передового педагогічного досвіду сучасників та видатних педагогів минулого. Саме сенсорна система М. Монтесорі виступає каталізатором позитивного сприйняття та засвоєння математичних знань дітей з особливими освітніми потребами та їх здорових однолітків. Позитивна динаміка навчання елементів математики залежить від корекційної роботи, яка враховує суб'єктивний досвід, індивідуальні відмінності у розвитку кожної дитини в інклюзивній групі.

Джерела та література

1. Артемова Ю. Інклюзивний підхід до навчання дітей із важкими вадами зору / Ю. Артемова // Дефектолог. – 2009. – №9. – С. 18-22.
2. Баглаєва Н. І. Діагностика логіко-математичних умінь дитини / Н. І. Баглаєва // Палітра педагога. – 1998. – № 3-4. – С. 10-12.
3. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) // Дошкільне виховання. – 2012. – №7. – С. 4-19.
4. Данілавічюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі : навч.-метод. посіб. / Е. А. Данілавічюте, С. В. Литовченко; за ред. А. А. Колупаєвої. – К. : Видавничка група «А.С.К.», 2012. – 360 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
5. Дичківська І.М. Інклюзивна освіта: шляхи впровадження / І.М. Дичківська // Дошкільне виховання. – 2013. – №12. – С. 3-6.
6. Дичківська І.М. М. Монтесорі: теорія і технологія / І.М. Дичківська, Т.І. Поніманська. – К. : Видавничий дім «Слово», 2006. – 304 с.
7. Дичківська І. М. Педагогіка М. Монтесорі: виклики сучасності / І. М. Дичківська. – Рівне : Волин. береги, 2016. – 384 с.
8. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: [монографія] / А. А. Колупаєва – К.: «Саміт-Книга», 2009. – 272 с.: іл. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
9. Павлюк Т. О. Засоби та методи формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку / Т. О. Павлюк // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. праць: наук. записки Рівненського держ. гуманітарного ун-ту. – Рівне : РДГУ. – 2012. – Випуск 4 (47). – С. 146-149.
10. Щербакова К. Й. Методика формування елементарних математичних уявлень у дошкільників. / К. Й. Щербакова. – К: Вища школа, 1996. – 356 с.
11. Шматко Н. Д. Інтеграція дітей з порушеним слухом в дошкільні установи загального типу / Н. Д. Шматко, Е. В. Миронова // Дефектологія. – 1995. – №4. – С. 22-26.

Referens

1. Artemova Ju. Inkljuzyvnyj pidhid do navchannja ditej iz vazhkyvy vadamy zoru / Ju. Artemova // Defektolog. – 2009. – №9. – S. 18-22.
2. Baglajeva N. I. Diagnostyka logiko-matematychnyh umin' dytyny / N. I. Baglajeva // Palitra pedagoga. – 1998. – № 3-4. – S. 10-12.
3. Bazovyj komponent doshkil'noi' osvity (nova redakcija) // Doshkil'ne vyhovannja. – 2012. – №7. – S. 4-19.
4. Danilavichjutje E. A. Strategii' vykladannja v inkljuzyvnomu navchal'nomu zakladi : navch.-metod. posib. / E. A. Danilavichjutje, S. V. Lytovchenko; za red. A. A. Kolupajevoi'. – K. : Vydavnycha grupa «A.S.K.», 2012. – 360 s. – (Serija «Inkljuzyvna osvita»).
5. Dychkivs'ka I.M. Inkljuzyvna osvita: shljahy vprovadzhenja / I.M. Dychkivs'ka // Doshkil'ne vyhovannja. – 2013. – №12. – S. 3-6.
6. Dychkivs'ka I.M. M. Montessori: teorija i tehnologija / I.M. Dychkivs'ka, T.I. Ponimans'ka. – K. : Vydavnychij dim «Slovo», 2006. – 304 s.
7. Dychkivs'ka I. M. Pedagogika M. Montessori: vyklyky suchasnosti / I. M. Dychkivs'ka. – Rivne : Volyn. oberegy, 2016. – 384 s.
8. Kolupaeva A. A. Inkljuzyvna osvita: realii' ta perspektyvy: [monografija] / A. A. Kolupajeva – K.: «Samit-Knyga», 2009. – 272 s.: il. – (Serija «Inkljuzyvna osvita»).
9. Pavljuk T. O. Zasoby ta metody formuvannja elementarnyh matematychnyh ujavlen' u ditej doshkil'nogo viku / T. O. Pavljuk // Onovlennja zmistu, form ta metodiv navchannja i vyhovannja v zakladah osvity : zb. nauk. prac': nauk. zapysky Rivnens'kogo derzh. humanitarnogo un-tu. – Rivne : RDGU. – 2012. – Vypusk 4 (47). – S. 146-149.

10. Shherbakova K. J. Metodyka formuvannja elementarnyh matematychnyh ujavlen' u doshkil'nykiv. / K. J. Shherbakova. – K: Vyshha shkola, 1996. – 356 s.
11. Shmatko N. D. Integracija ditej z porushenym sluhom v doshkil'ni ustanovy zagal'nogo typu / N. D. Shmatko, E. V. Myronova // Defektologija. – 1995. – №4. – S. 22-26.

Павлюк Татьяна. Обучение детей дошкольного возраста элементам математики по системе М. Монтессори в условиях инклюзивного группы. В статье обоснована актуальность проблемы обучения детей дошкольного возраста элементов математики в условиях инклюзивного группы. Выделены особенности обучения дошкольников математике по системе М. Монтессори и состояние ее использования в инклюзивных группах.

Ключевые слова: ребенок старшего дошкольного возраста, ребенок с особыми образовательными потребностями, дошкольное образовательное учреждение, математика, Монтессори, инклюзия, интеграция.

Pavliuk Tatiana. Teaching preschoolers math elements in the system M. Montessori in terms of inclusive group. In the article the relevance of teaching preschool children math elements in terms of inclusive group. Thesis there is determined the peculiarities of teaching preschool math system M. Montessori and the state of its use in inclusive groups. The article emphasized that the issue of inclusion of children with special educational needs in the healthy peer's community today acquires outstanding relevance, that's why the development of methods and technologies work in an inclusive group requires study and implementation of the classical heritage of outstanding teachers.

Key words: child under school age, child with special educational needs, pre-school, math, Montessori, inclusion, integration.

УДК 159.923:378

Надія Савчук

Академія рекреаційних технологій і права (м. Луцьк)

Корекція психічних станів у майбутніх педагогічних працівників

У статті визначено поняття психологічної корекції. Висвітлено експериментально-діагностичні дані дослідження особливостей особистісних дисгармоній та станів майбутніх педагогів.

Визначено основну мету психологічної корекції особистості майбутніх педагогічних працівників. Охарактеризовані різні види корекції. Окреслено конкретні завдання психокорекції для роботи зі студентами.

Розкрито основні методичні засоби здійснення психокорекції. Складена програма психокорекційної роботи з майбутніми педагогами.

Здійснено порівняльний аналіз психодіагностичного дослідження динаміки психічних станів студентів у процесі психокорекції.

Ключові слова: психокорекція, психічні стани, корекційні цілі, модель корекційної роботи, програма психокорекції.

Постановка наукової проблеми та її значення. Тривалий час науковців цікавили різноманітні аспекти життєвого шляху людини, проте реформування освітньої галузі в нашій державі відбувається відповідно зі світовими стандартами, де людина розглядається як найвища цінність, а вища освіта має забезпечити ґрунтовну й різнобічну підготовку фахівців, які визначатимуть темпи та рівень науково-технічного, економічного та соціально-культурного прогресу. Загострення соціально-політичної та економічної ситуації в Україні обумовило появу певних кризових явищ і в системі освіти. Соціогенний характер невротизації населення досить часто спричиняє формування різноманітних особистісних дисгармоній як у працівників освітянської ниви, так і в майбутніх педагогів.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Вагомий внесок у вивчення проблеми виникнення, розвитку та корекції невротичності зробили А. Адлер, К. Хорні, К. Роджерс, Ф. Перлз, О. Соколова, В. Мясіщев та ін. Значного поширення набули феномени «професійного стресу» та «емоційного вигоряння» працівника освіти (В. Бойко, Л. Карамушка, Т. Зайчикова, В. Орел, Т. Рончінська, Т. Форманюк). Очевидно усе це потребує належної морально-психологічної підготовки майбутніх педагогів, своєчасну діагностику дисгармоній у формування особистості та їх корекцію.

Метою статті є обґрунтування конкретних напрямів психокорекційної роботи зі студентами.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У розмаїтті різних підходів до розуміння психологічної корекції (Н. Лусканова, В. Маніаров, А. Осипова, К. Рудестам, Т. Яценко) характерною особливістю є визначення її як специфічної системи